

Eser İnceleme

Psikanalitik Kuramda Baba İşlevi ve Ben İdeali Çerçevesinde Bir Film Analizi: ScarfaceHaydeh FARAJI*¹, Cemile BİLGİŞ²¹ İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye² İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye**Makale Bilgisi****Öz****Anahtar kelimeler:**baba işlevi,
ben ideali,
film analizi,
scarface

Filmler, insanın zihinsel süreçlerine ayna tutabilen sanat yapıtlarıdır. Sinemanın doğası ve filmlerin sembolik yapısı, karakterlerin iç dünyalarını gözlemleme ve psikanalitik çerçevede yorumlayabilme olanağı sunmaktadır. Psikanalitik kuramda; zihinsel işleyişin oluşumunda ve ben'in gelişiminde baba işlevi kritik bir rol oynamaktadır. Çocuğun gerçeklik ve toplumsal olan ile tanışabilmesi ve ben idealini bu ekseninde oluşturabilmesi; babanın, anne ile çocuk arasındaki ilişkiye dahil olabilme kapasitesi ile ilişkilidir. Bu çalışmanın amacı; Scarface filmindeki Tony Montana karakteri üzerinden psikanalitik kuramdaki baba işlevi ve ben idealini değerlendirmektir. Tony Montana, Küba'dan Amerika'ya mülteci olarak gelmiş bir suçludur. Film boyunca Tony'nin nasıl büyük bir uyuşturucu baronu haline geldiği işlenirken bir yandan da zihinsel işleyişindeki kayıp baba figürü ile kurulmaya çalışılan ilkel bir özdeşimin ve baba işlevinin yetersizliğinin, ben ve ben ideali arasındaki uçuruma nasıl etki ettiği gözlemlenmektedir. İç dünyadaki kayıp babanın, Tony'nin gerçeklik ve toplumsal olanla uyum geliştirme imkânını engellediği ve her şeyi başaracak ve babadan alamadığını telafi edebilecek kişinin, sadece kendisi olduğuna dair bir yanılsamaya yol açtığı varsayılmaktadır.

Abstract**Keywords:**paternal function,
ego ideal,
movie analysis,
scarface

Movies are works of art that can mirror human mental processes. The nature of cinema and the symbolic structure of movies offer the opportunity to observe characters' inner worlds and interpret them in a psychoanalytic framework. In psychoanalytic theory, paternal functions play a critical role in forming mental functioning and developing the ego. The child's ability to get acquainted with reality and the social and to form the ego ideal on this axis is related to the capacity of the father to be involved in the relationship between the mother and the child. This study aimed to examine the paternal function and the ego ideal in psychoanalytic theory through the character of Tony Montana in the movie Scarface. Tony Montana is a criminal who came to America as a refugee from Cuba. Throughout the movie, Tony's rise to power as a big drug lord could be observed on the basis of his primitive identification with the missing father figure and the inadequacy of paternal functions in his mental functioning affecting the gap between the ego and the ego ideal. The missing father in the inner world of Tony appears to hinder his ability to harmonize with reality and society, leading to the illusion that he alone can achieve everything compensating for what he did not get from his father.

*Sorumlu yazar, Erenköy Mah Fahrettin Kerim Gökay Cad Mormin No: 272 Kadıköy/İstanbul, Türkiye

e-posta: haydehfaraji@aydin.edu.tr

DOI: 10.31682/ayna.1516327

Gönderim Tarihi (Received): 15.07.2024; Kabul Tarihi (Accepted): 02.01.2025

ISSN: 2148-4376

Giriş

*“Kimi zaman onun sevimliliğini, neşesini, nezaketini, dostluğunu ve cömertliğini düşünürüm.
Bunların hepsi karanlık, sertlik, kabalık ve uzaklık arasında gizlenmişti.
Sanıyorum belleğimde çoğu kez babama haksızlık ettim.”
(Bergman, 1987/2007)*

*“Babamın yerini almak zorunda kalmadım, o yer her zaman bana aitti.”
(Chasseguet-Smirgel, 1975/2020).*

Filmler bireysel, geleneksel ve evrensel sembollerden meydana gelmektedir ve izleyicilerin zihinsel süreçlerine bağlı olarak gösterilenden çok daha fazla şeyi temsil edebilmektedir (Young, 2012). Geleneksel semboller, toplumsal olarak üzerinde anlaşılmış ve ortak zeminde neyi temsil ettiğine hemfikir olunan sembolleri ifade etmektedir (Fromm, 1951/2014). Örneğin Scarface filminde sık tekrarlanan silah sahneleri birçok kişi için bir çatışma, savaş ve kötülüğü temsil edebilmektedir. Bireysel sembollerin anlam atfı ise bireyin özgün ruhsal işleyişi tarafından yapılmaktadır (Fromm, 1951/2014). Örneğin filmin baş karakteri Tony Montana için aynı silah, babanın gücünü temsil eden bir güven duygusunu temsil edebilmektedir. Sinemada doğrudan gözlemlenmese de yönetmenin, film karakterlerinin ve film ile etkileşimde bulunan insanların bilinçdışı süreçleri, filmlerin sembolik yapısı sayesinde film ve izleyici etkileşiminde tekrar tezahür edebilmekte ve rüyalar gibi psikanalitik ekseninde analiz edilebilmektedir (Young, 2012).

Filmler zihinsel dünyanın yansıtıldığı iki yönlü bir ayna işlevi görebilmektedir. Filmin yaratıcıları için ekran, kendi zihinsel süreçlerinin yansıtılabildiği bir alanken izleyiciler için ise ekran, kendilerinden yansıtılanı görebilme imkânı sunmaktadır. Bu sayede çoğu zaman kurgu karakter ve olaylar kullanılmasına rağmen izleyici için filmlerde birçok tanıdık unsur bulunabilmektedir (Young, 2012).

Freud'a göre (1914/2020) doğumdan önceki rahim yaşantısı, yitik bir cenneti temsil etmekte; insan doğum anından itibaren yitirilmiş olan mükemmelliğe geri dönmek için çabalamaktadır. Ancak karın dışı yaşamın başlangıcı doyum ve arzu arasına ilk boşluğun girmesini beraberinde getirir. Doyumun temel sağlayıcısı ve bebeğin dengesinin koruyucusu olan annenin, zamanla başka arzu nesnelere de yönelmeye başlamasıyla birlikte arzu ile doyum arasına giren boşluk büyümekte, bebek, doyum ve boşalımı kendi başına sağlayamadığı gerçeği ile yüzleşmekte ve ben olmayana tanımak zorunda kalmaktadır (Winnicott, 1971/2021). Bebeğin birincil bütünlük durumunu kaybetmesi ile beraber ben, birincil narsisizmden ayrılmaktadır. Freud'a göre (1914/2020) yitirilen bu birincil narsisistik mükemmeliyetin ikamesi olarak mükemmeliyete yeniden kavuşma umudu ve çabası olarak ben ideali gelişmekte

ve bu durum ruhsal işleyişte ben ve ben ideali olarak bir ikiliğe yol açmaktadır. Chasseguet-Smirgel (1975/2020) ben idealini Freud ile aynı temelde çerçevlendirmektedir. Tıpkı Freud (1914/2020) gibi birincil bütünlük kaybının sonucunda yitirilen birincil narsisizmin ben idealinin gelişmesine yol açtığını düşünmektedir. Ben ideali Freudyen çerçevede bir kaybın göstereni olmakla birlikte aynı zamanda gelişim umudunun da temsilidir. İnsanın kendisinden koparılıp alınan birincil narsisizmi sonsuza dek arayacağını ancak yitirilen mükemmellik durumuna hiçbir zaman ulaşamayacağını belirtmektedir. İşte bu ulaşamama hali umudun ve projelerin birbirini kovalamasını sağlamakta, insan yaşamına dinamizm katmaktadır (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020). Freud (1914/2020) ben idealinin patolojik ortaya çıkışını ise benlik ve ideal benlik arasındaki yarılmaya karşı gelişen tahammülsüzlük üzerinden değerlendirmektedir. Söz konusu ayırım zamanla belirsizleşmektedir. Bu durumda benlik ya yasaların karşısında durmakta ya da ilkel kabilelerin kutlamalarında olduğu gibi her türlü yasanın ihlaline izin vermektedir.

Chasseguet-Smirgel'e göre (1975/2020) ben idealinin, gerçeklik ile uyum sağlanan bir aşamadan geçip aşkın bir hale gelebilmesi, başta ödipal dönemde babanın ve latent dönemle birlikte babanın toplumsal düzlemdeki karşılıkları olan eğitim ve kültürün sahneye gelmesi ile mümkündür. Babanın işlevlerinin ben idealinin ehlileştirilip aşkın bir hale gelmesindeki rolü, bu aşamada kritik bir nitelik taşımaktadır (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020). Baba, anne ile çocuk arasındaki ilişkide yer bulamadığında ve babanın sınırlayıcı ve yasaklayan işlevleri yeterli olmadığında baba çocuk tarafından ideal konuma yerleştirilememekte ve baba ile özdeşim kurulamamaktadır. Böyle bir durumda ben, ben ideali ile bütünlüşme tehlikesine girebilmekte ve gerçeklikten uzak bir nitelik kazanabilmektedir (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020; Freud, 1914/2020). Yönetmenliğini Brian DePalma'nın üstlendiği 1983 yapımı Scarface (Yaralı Yüz) filmindeki Tony Montana karakterinin, baba işlevinin ben idealinin ehlileştirilmesindeki kritik rolünü inceleyebilme olanağı sağlayabilecek bir hikâyeye sahip olduğu düşünülmektedir. Tony'nin babası tarafından terk edildiği bilinmekle beraber zihinsel dünyasında da özdeşim kurabileceği rakip bir baba figüründen eksik kaldığı varsayılmaktadır. Annesi ile olan ilişkide babanın bir rakip olarak üçgene dahil olamadığı, dolayısıyla Tony'nin kayıp tüm güçlülüğüyle yatırım yapabileceği bir nesneden yoksun kaldığı düşünülmektedir.

Scarface (Yaralı Yüz) filmi, Küba'dan Amerika'ya mülteci olarak gelen Tony Montana'nın, Frank Lopez'in çetesindeki en alt eleman konumundan sıyrılarak bir uyuşturucu baronu haline gelme sürecini anlatmaktadır. Nunberg (1955) babasız büyümenin; kişinin dünyaya ve ötekilere karşı küskün olmasına, acımasızca davranışlar sergilemesine ve suçlusu olmadığı halde çektiği cezanın intikamını dünyadan almaya karşı bir arzusunun oluşmasına yol açabileceğini belirtmektedir. Film boyunca Tony'nin kendisine verilmeyenleri alabilmek

adına yarattığı düşman dünya ile hesaplaşma çabası içerisinde olduğu görülmektedir. Tony'nin istediği ve arzuladığı her şeye sahip olabileceğine dair inancı, ölümsüzlük yanlısamasına kadar gitmektedir. Zihinsel sürecinde yetersiz kalan baba işlevinin, gerçeklik ve toplumsal olanla uyum geliştirmeyi güçleştirdiği ve dolayısıyla ben idealinin patolojik bir nitelik kazanmasına yol açtığı varsayılmaktadır.

Baba işlevi ve dolaylı sonuçları ile ben idealine dair örüntüler, bilinçdışı süreçleri yorumlamayı gerektiren olgulardır. Psikanalitik kuram, temel paradigması gereği, insan bilincinin ardındaki bilinç dışı süreçleri incelemeye imkân tanımaktadır. Scarface filminin, Tony Montana karakterinin bilinç dışı süreçlerine dair atıflar yapabilmeye imkân veren bir öyküye ve anlatım biçimine sahip olduğu düşünülmektedir. Söz konusu gerekçeler ışığında bu çalışmada Scarface (1983) filminin psikanalitik kuramda baba işlevi ve ben ideali çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Baba İşlevi

Freud (1914/2020) ve Chasseguet-Smirgel'in (1975/2020) kuramlarında baba, fiziksel gerçeklikte var olan bir baba figürü olmak zorunda değildir; babanın zihinsel bir temsili ya da düşlemi söz konusudur. Babanın sağladığı işlev ise ruhsal bir işlevdir (Habip, 2014). Baba, çocuk için en başta anne olmayandır. Annenin yokluğu, onun varlığı ile gerçekleşmektedir (Green, 2009). Çocuk, anne ile aynı bedende büyümüş ve aynı bedenden dünyaya gelmiştir. Baba ise bu iç içe geçmiş bedensel temasın dışında kalan ve ancak annenin zihninde ya da söyleminde yer alarak varlığını hissettirebilen bir figür olmaktadır (Keser, 2024). Annenin zihnindeki baba ile ilişkisine ise babanın varlığı sayesinde çocuk tamamıyla dahil edilmemektedir (Green, 2009). Dolayısıyla babanın birincil işlevlerinden biri, bebeği anneden ayırarak dış dünyanın kapısını aralamaktır. Annenin, çocuğu ile paylaştığı sahnede babanın ruhsal varlığına da bir rol vermeye başlaması ve babanın da kendi zihninde bir anne ve çocuğa yer açması sayesinde bebeğin anne ile kurduğu simbiyotik ve füzyonel ilişki aralanmaya başlamaktadır. Ortaya çıkan boşluk ve eksiklik, gerçeklik ilkesi ekseninde düşüncenin gelişimini mümkün kılmaktadır (Guignard, 2014; Habip, 2014).

Filmdeki baş karakter Tony Montana'nın, en başta fiziksel olarak bir babanın yokluğu ile karşı karşıya kaldığı anlaşılmaktadır. Babasının tam olarak ne zaman gittiği belirtilmese de Tony ve kız kardeşi henüz çok küçük yaşlardayken onları terk ettiği anlaşılmaktadır. Kız kardeşinin babalarının onları terk etmesine değindiği sahnede Tony'nin "*Babamı boş ver, bizim hiç babamız olmadı.*" yanıtını verdiği, ardından kız kardeşine sarılarak film boyunca bir güç sembolü olarak gördüğünü açıkça dile getirdiği paranın bir kısmını kız kardeşine verdiği görülmektedir. Tony'nin babanın eksikliğini ve kaybını kabul etmekte güçlük yaşadığı; kız

kardeşi üzerinden üstlenmeye çalıştığı koruyucu babalık pozisyonunun, yoksun kalınan baba koruması ve gücünün aşırı telafisi olduğu düşünülmektedir.

Kayıp Baba'ya Karşı Geliştirilen Savunmalar

Erken dönemde yaşantılanan ebeveyn kayıpları gibi travmatik ayrılık yaşantıları, çocuğun zihinsel dünyası henüz yeterince olgunlaşmadığından, duygusal olarak işlenebilmesi zor örüntüler olmaktadır (McWilliams, 2020). Manik savunmalar (kontrol, zafer ve hor görme) bu tür yası tutulamamış ağır kayıp yaşantılarının oluşturabileceği duygusal sıkıntının deneyimlenmesine karşı bir savunma olarak gelişebilmektedir. Söz konusu savunmalar, içsel bir dünyayı hissetme ve bu dünyada değerli bir nesneye sahip olma deneyimine yönelik olarak gelişebileceği gibi; kendilikle nesne arasındaki ilişkinin bağımlılık, çift değerlilik ve suçluluk gibi tehdit içerebilecek herhangi bir boyutuna yönelik olarak da meydana gelebilmektedir (Segal, 1964/2023). Tony'nin babası fiziksel olarak ölmemiştir ancak Tony ve ailesini terk etmiştir. Tony'nin yaşadığı bu ayrılık deneyiminin nasıl bir süreç olduğu hakkında filmde net bir bilgi sunulmamaktadır ancak Tony'nin bu kaybın duygusal anlamı üzerinde hiç durmadığı gözlemlenmektedir.

Manik savunmalar, kayıp ve acı verici duygulanım tehdidine karşı kullanılmakta ve genellikle inkâr, eyleme koyma ve tüm güçlü kontrol ego savunmalarını içermektedir. Ruhsal gerçekliğin inkârı, ruhsal gerçeklikteki acı ve kaybı görmezden gelme eğilimini ifade etmektedir ve nesne üzerinde kurulan tüm güçlü kontrol ile güçlenebilmektedir. Eyleme koyma ise cinselleştirme, aşırı alkol kullanımı ve diğer kişileri öfkeliendirme gibi eylemleri içermektedir (McWilliams, 2020).

Manik örüntüdeki ilişkilerde, nesneye değer verme, bağımlı olma ve suçluluk hissetme tehditlerine karşı savunma için kontrol, zafer ve hor görme duygu üçlüsü meydana gelmektedir. Nesnenin kontrolü nesneye bir noktaya kadar güvenilmesini sağladığından kişi bağımlılık ihtiyacını, bağımlılık ihtiyacını nesneyi kontrol etmek üzerinden inkâr ederken doyurabileceği bir nesne ile ilişki kurabilmektedir (Segal, 1964/2023). Zafer, nesneye karşı duyulan özlem, hasret ve değer verme gibi depresif duyguların inkârı için kullanılan saldırıları içermekte olup tüm güçlülük ile bağlantılıdır. Hor görme ise nesneye verilen önemli değerinkarıdır. Hor görme sayesinde nesne, kaybedildiği için üzülenecek ya da beslenen olumsuz duygu ve arzulanan saldırganlıktan dolayı suçluluk duyulabilecek bir nesne konumundan uzaklaştırılmış olmaktadır (Segal, 1964/2023). Tony'nin erken yaşlarda babasının kendisini terk etmesinin, duygusal açıdan işleyemediği bir travmatik ayrılık olduğu düşünülmektedir. Yaşamamış kayıp ile ilişkili olarak manik savunmaların geliştirildiği ve Tony'nin nesne ile kurduğu ilişkilerde manik bir örüntü gösterdiği varsayılmaktadır.

Aşağıda betimlenen sahneler, Tony'nin kayıp baba figürüne karşı kullandığı manik savunmaları ve nesne ile kurduğu manik ilişki örüntülerini gösterir niteliktedir.

Tony'nin, büyük patron Lopez ile çalışmak istediğinden aradaki çalışanlar ile iletişim kurması gerektiği halde onları görmezden gelerek doğrudan Lopez'e uyuşturucu maddeleri ve parayı götürmesinin hem inkarın hem de eyleme koymanın bir göstergesi olduğu düşünülmektedir. Böylelikle aradaki çalışanlar hem hor görülmüş hem de onları aşip Lopez'e doğrudan ulaşılmasıyla yok hükmüne indirgenmişler ve üzerlerinde bir zafer kazanılmıştır. Tony'nin Elvira'yı elde etme arzusunda da Elvira'nın onu beğenmemesi ve patronunun sevgilisi olması gerçeğinin inkâr edildiği düşünülmektedir. Elvira'nın kendisine söylediği olumsuz söylemleri görmezden gelerek arkadaşı Manny'e "*Benden hoşlanıyor. Biliyorum işte. Gözler dostum, gözler yalan söylemez.*" dediği görülmektedir. Manny, Elvira'nın patronun sevgilisi olduğunu belirtip kendisini bu konuda uyardığında ise patronu hor görerek suçluluk duyulması gerekmeyen bir nesne olduğunu dile getirmektedir: "*Hadi lan patronun kadınıymış, o herif yumuşak. Suratına bir baksana...*"

Elvira ve annesinin kendisini bir mahkûm ve suçlu olarak görüp aşağılamalarına karşı Tony'nin her defasında bu kaygı ve duygusal sıkıntıdan kaçınmak ve özsaygıyı sürdürmek için uydurduğu hikayesi ötekiler üzerindeki zihinsel kontrol çabasının bir örneği olarak değerlendirilmektedir: "*Ne saçmalyorsun sen, ben burada siyasi mülteciyim.*", "*Hayır artık işler değişti, Castro karşıtı bir grupta çalışıyorum. Artık yönetici oldum, bir sürü siyasi yardım alıyorum.*" Tony'nin yaşamı yaşama biçimi, ölümlülük üzerinde bir zafer kazanma çabası gibidir. Tüm güçlü kontrol savunmasının hakimiyeti altında sanki ona kimse hiçbir şey yapamazmış gibi bir yanlısamanın içinde yaşamını sürdürmektedir. Kokainleri almaya gittiği sahnede testere ile kesilme tehdidi varken sanki o testere ona zarar veremezmiş gibi bakmaktadır. Kendisine bir şey olmayacağından emin, ölümsüz biri gibi görünmektedir. Benzer bir sahnede neredeyse iki düzine silahlı adama karşı tek başına mücadele ederken de görülmektedir. Asla yenilmeyeceğine, ölümün kendisine ulaşamayacağına dair bir yanlısama içinde gibi görünmektedir. Kurşunlar bedenine ulaşıp deldiğinde ise Tony halen ayakta ve kurşunların ona zarar veremeyeceğinden emin gözükmektedir.

Tony'nin sıkıntı ve acı verici duygulanımlardan kaçınmak için aşırı alkol ve madde kullanımı ile diğer kişileri kışkırtarak öfkelenme gibi eyleme koyma savunmalarını kullandığı görülmektedir. Frank ile karşılaştıkları sahnelerin birçoğunda Frank'i kışkırtarak öfkelenme arzusunda olduğu anlaşılmaktadır. Frank'in, Tony'nin sevgilisi Elvira'ya yaklaştığını gördüğünde kendisine "*Tony, neden kendi kadını bulmuyorsun?*" dediği görülmektedir. Tony'nin cevapları ise Frank'i daha da kışkırtan ve hor gören niteliktedir: "*Öyle yapıyorum ya*", "*Emrediyorsun ha! Sen bana emir mi veriyorsun? Bu dünyada ancak taşaklı*

adamlar emir verir. Anladın mı?" Bununla beraber Tony'nin, yakın arkadaşı olarak tanımladığı Manny'i, kız kardeşi ile aynı evde gördüğü sahnede Manny'nin kendisine ihanet ettiğini düşünerek saniyeler içerisinde Manny'e hiçbir konuşma fırsatı vermeden öldürdüğü görülmektedir. Manny, hor görülen bir nesne olduğundan ardından suçluluk duyulmamaktadır. Ancak Tony, Manny'nin kardeşi ile evlendiğini öğrendiğinde Manny'nin kendisi için tekrar bir önem kazandığı düşünülmekte ve sahnenin devamında yaşanan acıdan kaçmak için aşırı madde kullanımına başvurduğu görülmektedir. Tony'nin aynı zamanda Elvira ile ilişkisinde de manik bir ilişki örüntüsü göze çarpmaktadır. Elvira'yı kaybedebilme tehdidi ortaya çıktığında kendisine özsaygısını zedeleyebilecek bir söylemde bulunduğu ya da Tony için doyum sağlayamadığı anlarda Elvira'yı değersizleştirmekte ve hor görmektedir.

Freud ve Chasseguet-Smirgel'in Kuramlarında Baba ve Baba İşlevi

Freud (1905/2015) psikoseksüel gelişim kuramında babayı gücü simgeleyen, çocukta yasaların ve vicdanın oluşmasına, dolayısıyla üst benliğin gelişmesine zemin hazırlayan ve toplumsal olanla ilişki kurma fırsatını tanıyan bir figür olarak ele almaktadır. Ancak Freud'un (1905/2015) kuramında söz konusu olan baba figürü, çocuk ile birebir fiziksel bir ilişki kurmak zorunda değildir; baba da dahil olmak üzere annenin zihnindeki öteki temsilleri, çocuk için toplumsallığa geçişteki esas ön koşuldur. Freud (1905/2015) baba işlevinin ödipal dönemdeki engelleyici ve yasa koyan boyutuna odaklanmakta, preödipal dönemdeki babanın zihinsel temsil ve işlevine değinmemektedir.

Ödipal dönemin gelişimi, erkek ve kız çocukları için farklılık gösterse de her iki cinsiyet için de sağlıklı bir şekilde tamamlanan ödipal evrede eş cinsleri olan ebeveyni ile özdeşim kurabilmeleri söz konusudur. Erkek çocuk için ilk sevgi nesnesi annesidir ve onun yalnızca kendisine ait olmasını istemektedir. Ancak babanın bu ilişkiye dahil olması ile birlikte erkek çocuk için bir rakip söz konusu olmaya başlamaktadır. Erkek çocuk için babanın sahip olduğu güç ve penis (fallus), korkutucu bir tehdit haline gelmektedir. Baba, anneyi tamamen elde etme arzusu önünde bir engel oluşturmakla beraber çocuğun hadım edilme korkusunu (kastasyon kaygısı) da doğurmaktadır (Freud, 1905/2015; Freud, 1923/2020). Dolayısıyla yasaklayıcı ve iğdiş edici baba ya isyan edilecek ya da boyun eğilecek bir figür haline gelmektedir (Balkan, 2014). Tony'nin film boyunca gücü elinde tutan otorite figürleri ile çatışmalı bir ilişki yaşadığı görülmektedir. Otoritenin sahip olduğu güç, ödipal dönemdeki yasaklayıcı baba figürünün idealize kuvvetteki fallusu gibi rahatsızlık ve kaygı uyandırmakta; babayı kastre etme arzusunun, diğer otorite figürlerinde de tezahür ettiği düşünülmektedir (Freud, 1905/2015; Freud, 1923/2020; Neubauer, 1960).

Olağan seyreden psikoseksüel gelişim sürecinde erkek çocuk, babası gibi annenin varlığına sahip olabilme ve yasağı geçmeye hak kazanabilme arzusu duymakta, ardından ise babası karşısındaki güçsüzlüğü, kendisindeki dölleme yetisinin eksikliği ile yüzleşmektedir (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020; Freud, 1905/2015). Babanın varlığı, erkek çocuk için anneyi tatmin edebilecek kişinin kendisi olmadığını keşfetmesi ve yetersizliği ve eksikliği ile tanışmasını sağlaması bakımından çocuğun anneye tamamen sahip olmayı içeren ensestüel arzu ve düşlemlerine engel teşkil etmektedir (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020). Çocuk, baba ile rekabet etmekten ve cezalandırılmaktan korktuğu için anneden vazgeçmekte; anneye sahip babanın anneye sahip olmasını sağladığını fantezi ettiği özelliklerini içselleştirmeye başlamaktadır (Freud, 1905/2015; Freud, 1913/2023). Çocuğun baba gibi olmaya, babaya benzemeye hakkı vardır ancak babanın sahip olduğu bazı ayrıcalıklara sahip olmaya, annenin kocası olmaya hakkı yoktur. Çocuk baba ile özdeşim kurabilmekte ancak onun yerini alamamaktadır (Freud, 1905/2015; Freud, 1913/2023; Freud, 1923/2020).

Freud'a göre (1923/2020) ruhsal süreci düzenleyen iki temel ilke vardır: haz ilkesi ve gerçeklik ilkesi. Haz ilkesi acıdan kaçınma ve hazzın deneyimini ifade ederken gerçeklik ilkesi ise arzu edilen doyumun ertelenmesi ve acıya tahammülü nitelendirir. Erkek çocukta babanın getirdiği ensest yasağı ile birlikte arzularını haz ilkesinin aleyhine, gerçeklik ilkesinin ve toplumsal olanın ise lehine bir şekilde doyuma ulaştırma imkânı gelişmektedir (Erdem, 2014). Ödipal ensestüel düşlemlerin gerçekleştirilmesine yönelik babanın getirdiği yasaklar ve baba ile kurulan özdeşim, üstbenliğin güçlü bir şekilde oluşmasına yardımcı olurken çocuğun zihinselliğinde toplum ve toplumsal yasaların da tanınmasına imkân tanımaktadır. (Freud, 1930/2017). Üstbenlik, ruhsal aygıtta baba işlevinin bir tezahürü olarak yer almaya başlamakta; adalet, vicdan ve toplumsal normlar babanın yasaları ile içselleştirilmektedir (Freud, 1923/2020). Ancak babayı bir rakip olarak tanıma fırsatı elde edemeyen erkek çocuk için ebeveyn çiftinin yokluğu ve kayıp olan bir ebeveyn temsili söz konusu olduğundan sağlıklı bir ödipal dönemin gerçekleşmesi de güçleşmektedir (Neubauer, 1960).

Freud (1921/2023) terk edilmiş ya da kayıp olan nesneye karşı kurulan özdeşimi, terk edilmiş ya da kaybedilmiş nesnenin düşleminin benlikte içe yansıtılarak benliğin bu nesnenin ikamesi haline gelmesi olarak açıklamaktadır. Tony için ödipal sürecin bu noktada sağlıklı bir şekilde tamamlanamadığı, kayıp babanın içe yansıtılması ile ilkel bir özdeşim kurulmaya çalışıldığı düşünülmektedir. Sağlıklı bir şekilde tamamlanan ödipal evrenin sonunda baba gibi olma arzusu ön plana çıkmakta iken Tony'de kayıp babanın kendisi olarak babanın yerini alma düşlemlerinin hâkim olduğu varsayılmaktadır. Üstbenliğin, babanın ensest yasağının zemininde kök salmadığı; dolayısıyla gerçeklik ilkesinin aleyhine ve haz ilkesinin ise lehine bir üstbenlik gelişim sürecinin meydana geldiği düşünülmektedir. Tony için toplumsal olan

değil, haz ilkesinin zemininde gerçekleşmiş olan kendi kural ve yasaları ön plandadır. Zihinselliğinde arzu nesnesi ile arasına girebilecek bir baba, yasa ve toplumsallığa dair güçlü çatışmaları olduğu düşünülmektedir.

Freud (1913/2023), Totem ve Tabu kitabında ensest yasağı ile babanın yasalarının içselleştirilme sürecinin temelini insanların ilk zamandan beri ilkel bir babaya sahip olması miti ile açıklamaktadır. Ödipal karmaşa ile totemin aynı kökenden geldiğini belirtmektedir. Kabilenin başındaki tiran-ilkel babanın kötücül tüm güçlülüğüne karşı, erkek çocukların bir araya gelerek bütün söz hakkına ve kadınlara sahip olan babayı öldürmeye karar verdiklerini belirtmektedir. Erkek çocukların, tiran-ilkel babanın gücünü elde etmek ve onunla özdeşleşmek için tiran-ilkel babanın cesedini yuttukları hipotezini ortaya atmaktadır. Baba ile değil, ancak içe alınan babanın gücü ile ilkel bir özdeşim çabasının sonucu olarak erkek çocuklar babanın gücünü kazanmaktadırlar. Ancak gücü elde eden kardeşlerin birbirlerini öldürme korkusu, bu gücün kullanımının yasalar ile sınırlandırılmasını sağlamaktadır. Yaşayan ilkel babanın gücüne boyun eğmenin yerini, ölü babanın ikamesi olarak onun yasalarının (kefil olan totem hayvanının) otoritesine boyun eğmek almaktadır. Böylelikle totemizmin iki temel yasağı doğmuştur: aynı totem bağından olan kişi ile evlenme ve totemi öldürme. Tony söz konusu olduğunda ensest yasağının tanınmamasının, öldürme yasağının tanınmamasını takip ettiği düşünülmektedir. Patronu Frank, Tony için ilkel-tiran baba gibi tüm güce ve Elvira'ya sahip olan bir figürdür. Tony'nin en başından beri Patronu Frank'in sevgilisi Elvira ile birlikte olmayı ve zamanla Frank'in sahip olduğu parayı, dolayısıyla gücü elde etmeyi arzuladığı gözlemlenmektedir. Ancak Tony'nin Frank'in kendisi için verdiği ölüm emrini öğrendiği sahnede kabileden kovulan erkek çocukları gibi ilkel-tiran babanın kötücül tüm güçlülüğü ile karşılaştığı ve Frank'i öldürmeye karar verdiği gözlemlenmektedir: "*Hey Frank, sen bok herifin tekisin. Seni pis köpek! Chaza neye denir bilir misin Frank? Üçkağıtçı domuzlara denir. Sen de onlardan birisin. Sözünde durmayan bir adam, pis bir köpektir*". Frank'in ihaneti kabul edip Tony'e tüm parasını ve Elvira'yı verme teklifine ise Tony'nin yanıtı Frank'i öldürme kararı olmaktadır. Frank'in ölüm emrini verdikten sonra ise Elvira'yı da alıp evden gitmektedir.

Tony için haz ilkesinin düşünceye dair etkisinin, iki uçlu primitif bir düşünce biçimi ile sonuçlandığı düşünülmektedir. Ölüme dair düşüncelerinde bu durum belirgin hale gelmektedir. Tony için biri ölümü hak ediyorsa (haz ilkesine bağlı olarak ölmesini arzuladığı biri), onu öldürmesi gereklidir. Biri yaşamayı hak ediyorsa da (haz ilkesine bağlı olarak yaşamasını arzuladığı biri) onu kendisi de dahil kimse öldürmesin diye çaba harcamaktadır. Tony ve adamlarının adam öldürmeye gittikleri bir sahnede Tony adamın karısının ve çocuklarının da arabada olduklarını gördüğünde aniden öfkelenir ve Alberto'ya: "*Sen beni ne*

zannettin? Senin gibi pis bir solucan mıyım?... Sen beni ne zannediyorsun? Ben bu boku yemem! Sen öl daha iyi, orospu çocuğu!” diyerek Alberto’yu öldürür. Tony için yaptığı adam öldürme anlaşmasının ya da Alberto’nun bir çalışan olmasının bir önemi yok gibi görünmektedir. Kendisi için o an ne doğruysa, diğer herkes o doğruya göre yaşamalı ve hatta gerekiyorsa ölmelidir.

Haz ilkesinin ruhsal aygıtta daha baskın bir rol izlediği kişilerde, arzularına hemen o an ve istedikleri şekilde erişme çabası görülmektedir. Bu kişiler gecikmeye ve engellenmeye dayanamamaktadırlar. Gerçekliğin kurallarını hesaba katmamakta ve engellenmeye karşı saldırgan tutumlar ile karşılık vermektedirler. Gerçeklik ilkesi söz konusu olduğunda ise dürtü ve arzular, uyumlu doyum yolları ile boşaltılmaya çalışılmaktadır (Freud, 1923/2020). Tony’nin emir verildiğini ve engellendiğini düşündüğü her anda karşısındakine ani saldırgan eylemlerde bulunduğu görülmektedir. Tony’nin geride bıraktığı ülkenin rejimine ve otoritelerine dair de düşmanca bir tutumu söz konusudur ve bu durum girişteki yetkililer ile yaptığı konuşmasında görülmektedir. *“Ne yapacağımı ne düşüneceğimi ve ne hissedeceğimi söylerler hep. Oradaki herkes gibi koyun mu olmak istiyorsun?... Orada kalıp bir bok yapmayayım mı yani?”* Arkadaşı Manny’nin bir komünist siyasiyi öldürme teklifine ise *“Ben zevk için bir komünist öldürürüm. Yeşil kart içinse onun gözlerini oyarım.”* dediği görülmektedir. Ödipal dönemdeki bir erkek çocuk için de hazza ulaşmayı engelleyen yasağı ve yasayı koyan babayı öldürme arzusu vardır, ancak çocuk için bu bilinçdışında yer alan ve özdeşim yolu ile çözümlenebilen bir arzu olmaktadır. Tony için ise olağan seyreden bir özdeşim sürecinin yerine, kayıp babanın kendisi olarak babanın yerini alma düşlemlerinin oluştuğu düşünülmektedir. İçsel dünyasında içselleştirilen babanın sınır ve yasakları değil, kayıp babanın kendisi olarak uyguladığı haz ilkesi ile ilişkili kurallardır. Öldürme arzusunu gerçekliğe uygun yollar ile değil, haz ilkesinin temelinde doyuma ulaştırmaktadır (Freud, 1923/2020; Freud, 1930/2017).

Tony’nin filmdeki öyküsü değerlendirildiğinde sağlıklı bir ödipal dönem çözümlemesi için gerekli olan; anne ve babanın birbirini arzulaması, babanın anne ile çocuk arasına bir üçüncü olarak dahil olabilmesi ve babanın yasaklayıcı ve sınırlayıcı işlevlerini yerine getirmesi gibi koşullardan yoksun kaldığı düşünülmektedir. Babanın yasaklarının içselleştirilmemiş oluşu, Tony’nin engellenmelere karşı olan tahammülsüzlüğünde belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Tony’nin kız kardeşi Gina’ya emirler verdiği sahnede Gina’nın bunu engellemeye çalışması ile beraber Tony’nin aniden fiziksel şiddette bulunmaya başladığı ve diğer insanlar araya girene kadar duramadığı görülmektedir. Kendi kural ve düşüncelerinin, Gina ve dış dünya için birebir karşılığı olmasını beklemektedir.

Baba ile beraber gerçekliğin keşfi, gerçekliğin uyumlu bir şekilde kabulünün de öncülü olmaktadır (Fain, 1971/2012; Freud, 1930/2017). Tony dış gerçeklik için geçerli olan kuralların farkındadır ancak bu kuralları çiğnemek kendisi için hem temel bir mesele hem de keyif alma aracı gibi görünmektedir. İsteddiği gibi davranmayan bankacıya karşı “*Yaptıkları yanlarına kar kalyor. Kanun manun hak getire*” derken kendisinin de bankacıya kanunlara aykırı olan bir işi yapmasını talep ettiği gerçeğinin farkındadır ancak kendisinin kanunları çiğnemeye hakkı olduğunu düşündüğü ve bundan keyif aldığı görülmektedir. Burada ilkel bir savunma olan bölmenin de kullanımı söz konusudur. Benzer şekilde bankacıya “*pis ırkçı*” demesinin ardından başka bir bankacı için ise “*pis İtalyan*” dediği görülmektedir. Irkçılığı aşagılamak için kullandığı bir sırada, kendisi de ırkçı bir söylemde bulunabilmektedir.

Babasal işlevlerin dolaylı bir sonucu, zihinsel temsillerin bütünlüğünü ve istikrarını sağlamaktadır (Ciğeroğlu, 2014). Klein’a göre (1952) babanın ilişkiye dahil olmasıyla çocuk, daha geniş bir nesne çeşitliliğine sahip olmaktadır. Bebek için en başta yalnızca meme vardır ve bu meme ile kurulan ilişkide doyum deneyiminin artması, iyi bir meme temsilinin oluşmasına yol açmaktadır. Bebekte, zamanla iyi meme gibi başka iyi nesnelere de olabileceği duygusu meydana gelmekte ve başta baba olmak üzere diğer nesnelere ilişki kurma kapasitesi gelişebilmektedir. Bebeğin zihinsel dünyasında, iyi ve kötü meme gibi iyi ve kötü penis kısmi nesnelere oluşmaktadır (Klein, 1952). Babanın dahil olması ile bebek, iki nesnenin de iyi ve kötü özellikleri arasında salınım sağlama imkanına kavuşmaktadır (Ciğeroğlu, 2014). Gerçekçi bir bölme ve dolayısıyla ileriki dönemlerde gerçeğe uygun bütüncül nesne ve kendilik temsilleri oluşturma fırsatı elde edebilmektedir. Tony’nin hem kendilik hem de nesne tasarımlarının bütüncül bir nitelikten uzak olduğu görülmektedir. Zihinsel tasarımları, film boyunca keskin bir salınım halinde dalgalanmaktadır. Elvira’yı çok güzel, kendisine aşık ve çocuk sahibi olmak istediği bir kadın olarak tanımlarken filmin ilerleyen süreçlerinde kokainman, rahmi çürümüş ve komada biri olarak tarif etmeye başladığı görülmektedir. Elvira, Tony için değersizleştirilmeye başlanan bir nesne haline gelmektedir. Yakın arkadaşı olarak tanımladığı Manny’i, kız kardeşi ile aynı evde gördüğü sahnede zihnindeki Manny tasarımları bir anda tersi bir yöne çevrilmekte ve Tony, Manny’i kendisine ihanet eden ve kız kardeşini kullanan biri olarak görmeye başlamaktadır. Saniyeler içerisinde de Manny’i hiç konuşma fırsatı vermeden öldürdüğü görülmektedir.

Babanın varlığı erkek çocuk için engelleme yaratmakla beraber, güçlü bir öteki ile ilişki kurma imkânı da sağlamaktadır. Çocuğun zihnindeki baba, koruyucu ve güçlü özelliklere sahip iyicil bir otorite figürü olabileceği gibi kötücül ve zayıf bir nitelikte de olabilmektedir. Güçlü ve iyicil babanın içselleştirilmesi ile hayat boyu sürececek güvenlik hissini temeli atılabilmektedir (Balkan, 2014). Anne ile olan ilişkide çocuğun ağladığı, korktuğu ya da anneye zor anlar

yaşattığı durumlarda babanın sahneye girişi ile anne sakinleştiğinde ve bir kurtarıcının geldiğini düşündüğünde çocuğun zihninde de buna benzer bir baba temsili oluşmasına zemin hazırlanmaktadır. Ancak tersi bir durumda baba durumun daha da kötüleşmesine neden olur ve anneye kaba davranırsa, annenin zihnindeki zarar veren kötücül baba, çocuğun zihninde de bu şekilde yer almaya başlamaktadır. İlk ruhsallığa tehlikeli bir gölge olarak yerleşen babanın ilkel tüm güçlü baba ile benzerlik taşıdığı görülebilmektedir (Dufour, 2014). Ödipal dönemdeki erkek çocuk da babayı öldürmeyi arzulamakta ancak iyicil baba figürüne karşı sahip olduğu çift değerli duygular, onun yasaları ve güven duygusunu da içselleştirmesini sağlarken; kötücül ya da kayıp olan babayı öldürmek, kötücül bir babanın içselleştirilmesi ile hayat boyu sürececek bir güvensizlik hissini tetiklemektedir (Dufour, 2014; Freud, 1913/2023).

Tony'nin hem ötekiler ile hem de dış dünya ile arasında güvenli bir bağın oluşamadığı düşünülmektedir. Bununla beraber güvensizlik hissini tetikleyecek ve haklı çıkaracak iş ve ilişkilerde bulunduğu dikkat çekmektedir. Özellikle ilerlemeye başladığı ve işleri yükselmeye başladığı anlardan itibaren şüphe ve kuşkuvarlığının da arttığı görülmektedir. Zihnine gölgesi düşen baba; terk eden, annesini sakinleştirmek yerine kaygılandırıcı ve annenin bakışlarında hüzne neden olan bir temsil haline gelmiştir. Yaptığı her işte bu güvensizlik hissi arkasında bir gölge gibi onu takip etmektedir. Dünya ona zarar vermek isteyen tehlikeli kişilerle doludur. Güvenlik için evine ekstra harcamalarda bulunduğunu ve geceleri rahat uyumak için buna ihtiyacının olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Arkadaşı Manny'nin güvensizlikle ilgili konuşmasına “*Ben kime güvenirim? Kendime.*” cevabı Tony'nin dış dünyaya dair güvensizliğini özetler niteliktedir.

Ben İdeali

Freud'a göre (1914/2020) insan, yaşamın başında çaresiz ve bakıma muhtaç bir haldedir. Bebeğin yaşamak için çevresindeki diğer insanlara olan ihtiyacı, bebeği uzun bir süre diğerlerine karşı bağımlı hale getirmektedir. İhtiyaç ve dürtülerin dış etkenler tarafından doyurulması, normal ve gerekli olan bir gelişim evresidir. Bu sayede birincil narsisistik evreden öteye geçilebilmekte; diğerlerinin ve kurallarının dolayısıyla toplumsal olanın tanınmasının temeli atılabilmektedir (Freud, 1914/2020).

Freud'un ben ideali anlayışına göre (1914/2020) çocuğun kendi idealinin kendisi olduğu zamanlar tam bir mükemmellik söz konusudur. Birincil narsisistik mükemmellik durumu olarak adlandırılan bu evrenin bitişi, ötekilerin uyarıları ve kendi eleştirel yargılama kapasitesinin uyanması ile olmaktadır. Ben ideali, en genel tabiri ile bu birincil narsisistik mükemmellik durumunun bir ikamesidir. İnsan, eksiklik ve doyumsuzluk içermeyen bu

evreye tekrar ulaşmak için hayatı boyunca çabalar, ancak Freud (1914/2020), insanın hiçbir zaman bu hedefe gerçekten ulaşamayacağını belirtmektedir.

Freud'un insanın başlangıçtaki aciziyeti görüşünü Chasseguet-Smirgel (1975/2020), Hilflosigkeit kavramı ile açıklamaktadır. İnsan, eksikliğini doğduğu ilk an hissetmeye başlamaktadır. Bu andan sonra tüm güçlü olunan ve eksiklik hissedilmeyen rahim yaşantısına dönme arzusu oluşmaktadır. Çocuk eksikliğini giderebileceği ve kendisinden kopartılan narsisistik tüm güçlülüğü yansıtabileceği bir nesne aramakta ve ötekini tanımak zorunda kalmaktadır (Freud, 1914/2020). Bu süreçte eksik kalan ya da aşırıya kaçan narsisistik doyum ve büyük düş kırıklıkları, ben idealine abartılı ve gerçeklikten uzak bir nitelik kazandırmaktadır. Tony için yaşamın başında narsisistik doyumun bilinçli ve tutarlı bir şekilde sağlanmamasının, abartılı bir ben idealine yatırım yapılması ile sonuçlandığı düşünülmektedir. Anzieu'ye göre (1985/2020) deri, benliğin temsilidir ve tıpkı ağız gibi bir iletişim yeri olarak başkalarının bıraktığı izlerin yazılacağı bir yüzeydir. Tony'nin yaralı olan yüzü gibi yaralı olan benliğini, abartılı bir ben ideali ile gizlemeye çalıştığı düşünülmektedir. Amerika'ya giriş yapmak için sorgulandığı sahnede polislerden birinin Tony'e "*Bu güzel yara nerede oldu sert çocuk? Karıları yalarken mi?*" dediği görülmektedir. Tony ise bu soruya "*Böyle bir yara karıları yalarken olur mu hiç? Bu, ben çocukken oldu. Asıl öteki çocuğu görmeliydiniz, tanınmaz haldeydi.*" cevabını vermektedir. Tony'nin cevabı, yaralı ben'in kaynağının çocukluktan geldiğini gösterir gibidir. Aynı zamanda burada da Tony dikkati yarısından ziyade yaralama potansiyeline çekmektedir. Ötekini verdiği zarar ile adeta tanınmaz bir hale getirme çabasında gibidir. Öteki, eksikliğini giderebilmek için tüm güçlülüğünü yansıtabileceği bir nesne değil, hor görüp değersizleştirdiği ve ezici şekilde yenebildiği bir rakip gibi görünmektedir. Sahnenin devamında Tony'nin elindeki dövmenin de anlamı sorgulanmaktadır. Tony'nin bu sefer cevabının "*O mu? O bir şey değil. Sevgilim için yaptırırım.*" olduğu görülmektedir. Sorgu memuru bu cevaba inanmamakta ve bu dövmenin katilleri damgalamak için yapıldığını dile getirmektedir. Tony ise bu gerçeği görmezden gelerek sadece dolar çaldığı için kodese girdiğini söylemektedir. Başkalarının benliğinde bıraktığı yaralayıcı ve acı veren izleri ve onların gözündeki Tony tasarımlarını kabul etmekte güçlük yaşadığı düşünülmektedir. Duygusal acıdan kaçınmak için yalnızca abartılı ben idealine uygun tasarımlara odaklandığı varsayılmaktadır.

Babanın varlığı ve işlevleri, çocuktan kopartılan narsisistik tüm güçlülüğün nesneye, ilk ben idealine yansıtılma anı için kritik bir nitelik taşımaktadır (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020). Çocuksu narsisizmin babaya yansıtılabilmesi ile beraber birincil megalomaniden nesne lehine vazgeçilmesi söz konusu olmaktadır ve bu sayede nesne ilişkisi ve gerçeklik duygusunun temeli atılabilmektedir. Annenin babayı çocuk ile olan ilişkiye dahil edebilmesi,

erkek çocuk için baba ile özdeşimin yolunu açmaktadır (Freud, 1914/2020). Babanın yerine geçme arzusunun yerini baba gibi olma arzusu, anneye sahip olma arzusunun yerini ise anne gibi birine sahip olma arzusu almaktadır. Dolayısıyla babanın anne-çocuk ilişkisinde kendisine yer bulamaması baba işlevinin dışlanmasına yol açabilmektedir (Erdem, 2014). Baba sahneye giremediğinde ve babanın sınırlayıcı ve yasaklayan işlevleri yeterli olmadığında çocuk babayı ideal konuma yerleştirememekte, ben idealini babaya yansıtamamakta ve onunla özdeşim kuramamaktadır. Böyle bir durumda ben, ben ideali ile bütünleşme tehlikesine girebilmektedir (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020). Tony'nin babası tarafından terk edildiği bilinmekle beraber zihinsel dünyasında da eksik kalan rakip bir baba figürü olduğu düşünülmektedir. Annesi ile olan ilişkide babanın bir rakip olarak üçgene dahil olamadığı, dolayısıyla kayıp tüm güçlülüğüyle yatırım yapabileceği bir nesneyi tanıma zorlantısını yaşama imkanını elde edemediği düşünülmektedir.

Tony'nin zihninde içe yansıtılan baba figürünün, ölü/kayıp bir baba olduğu düşünülmektedir. Ölü/kayıp baba, iki şekilde ben idealini etkileyebilmektedir. Birincisinde iyicil baba fantezi dünyasında idealize edilerek onun gibi olmaya çalışılmaktadır. Eğer baba yoksa onun yerine aynı mükemmelliği verebilecek bir baba olmaya çaba harcanmaktadır. Böyle bir durumda babaya atfedilen mükemmelliği elde edebilmek için aşırı telafi söz konusudur. Anneye tekrar zihnindeki aynı mükemmel babayı sunma çabası mevcuttur. İkinci durumda ise hem fiziken hem de ruhsal olarak olmayan babayı aşarak her şeyi elde etme güdüsü ön plana çıkmaktadır. Her iki durumda da kayıp babanın tüm güçlülüğü içselleştirilmektedir (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020). Tony'nin zihninde baba idealize edilmiş bir konumda değildir, babası gibi olmaya değil bir baba olmaya çalışmaktadır. Onun arzusunun, olmayan babanın yerine geçerek babanın eksikliğini telafi etmek olduğu düşünülmektedir. Tony'nin, babası tarafından kendisine verilmeyen her şeyi elde edebilme arzusu, özellikle parayı ve nihayetinde gücü elde etmeye dair aşırı çabasında belirginleşmektedir. Para, güç ile eşit bir niteliktedir. Manny'e kadınları elde etmenin yolunu anlatırken: *"Bu ülkede önce para kazanacaksın. Paran oldu mu güç senindir artık. Güce sahip olunca kadınları da elde edersin."* dediği görülmektedir. Para kazanmak için ettiği mücadeleyi anlattığı sahnede ise Elvira'nın Tony'e *"Biri sana para verseymiş keşke. Daha iyi bir insan olurdu o zaman."* cevabı, Tony'nin çocukluğunda ihtiyacı olan güç ve ilgiden yoksun kaldığını düşündürmektedir. Sahnenin devamında Elvira ve Manny sinirle odadan çıktıklarında ise Tony'nin *"Ben ona kalmadım. O karıya da kalmadım. Benim kimseye ihtiyacım yok."* dediği görülmektedir. Doyumun da gücün de kaynağının yalnızca kendisine ait olduğunu telkin ederek ötekine dair ihtiyacını duyumsamaktan kaçınma çabasında olduğu düşünülmektedir. Eksikliğin duyumsanmasından doğan acıdan kaçınma; zihinsel dünyanın içinde değerli bir

ötekinin barınması deneyimine, kendilik ve nesne arasındaki ilişkinin bağımlılık, çifte değerlik ve suçluluk içermesine engel oluşturmaktadır.

Tony'nin giyim ve konuşma tarzı, partner seçimi ve söylem özellikleri değerlendirildiğinde kendisinin hem ekonomik yoksulluğu hem de babadan yoksunluğu dolayısıyla eğitim imkanından mahrum kaldığı düşünülmektedir. Bununla beraber ödipal evrenin de sağlıklı bir şekilde atlatılmadığı ve ödipal nitelikli gerçekliğin sağlıklı bir şekilde kabulünün güçleştiği varsayılmaktadır. Ben idealinin farklı biçimler kazanarak daha olgun bir nitelik elde etmesinde eğitim ve ödipal çatışma önemli bir yer tutmaktadır (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020; Freud, 1914/2020). Eğitim ve ödipal kazanımın çıktıları ile çocuk, sınırlı ve ulaşılabilir ideallere yönelten özdeşleşmeler yapabilmekte ve özerkleşmeye doğru adım atabilmektedir (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020). Erkek çocuk söz konusu olduğunda ödipal dönemde öznenin kendi ideali olmaktan çıkarak ben idealini eşcinsel nesneye dolayısıyla babaya yansıtması beklenmektedir. Chasseguet-Smirgel (1975/2020) bu durumu özdeşleşme projesi olarak tanımlamaktadır. Çocuk, annesini tatmin edecek gücün kendisinde değil de babada olduğunu fark ederek baba ve babanın sahip olduklarının tamamına erişme arzusundan vazgeçmekte ve artık baba değil, baba gibi olmak istemektedir. Dolayısıyla baba çocuğun yaşadığı birincil aciziyetin de tahammül edilebilir bir eşikte kalmasını sağlamaktadır. Kendisi eksik olsa da baba tüm güçlü bir nesne olarak onu koruyabilmekte ve babanın bir parçası olarak kendisini güçlü hissedebilmektedir. Ancak babanın da kusurlu, hata yapabilen ve eksik yanları olan bir insan olduğunun fark edilmesiyle beraber tüm güçlü olan baba ölümlü bir nesne haline gelmektedir. Frank Herbert'in (1965/2021) Dune kitabında şöyle bir özdeyiş yer almaktadır: *“Bir insanın yaşayabileceği en korkunç aydınlanma anı, babasının da insan olduğunu... Etiyle kemiğiyle insan olduğunu keşfettiği andır muhtemelen.”* Babanın ölümlü olduğunu kabul etmek, kişinin kendisinin de ölümlü olduğunu kabul etmek zorunda kalmasına yol açmaktadır.

Ödipal dönemde babaya yansıtılmayan ben ideali hem ben'de hem ben idealinde hem de gerçeklik algısında değişiklik ve zarara yol açmaktadır. Gerçek, erkek çocuğun sahip olduğu penis ile annesinin sahip olduğu vajinayı tatmin edemeyeceği iken baba olmadığında çocuk bunu fark edememektedir. Böyle bir durumda erkek çocuğun zihninde anne ya hadım edilmiştir ya da bir penise sahiptir. Her iki durumda da annenin kendisini tatmin edecek erişkin bir erkeğe ihtiyacı olmamaktadır. Erişkin bir erkek söz konusu olmadığında ise erkek çocuk, bir eksiklik hissetmeyeceği gibi bir rakip de görmeyecektir. Tony'nin ödipal dönemde ben idealini yansıtacağı bir babadan yoksun kaldığı düşünülmektedir. Dolayısıyla ben'i, ben ideali ve gerçekliğin zarara uğradığı varsayılmaktadır. Aşağıda betimlenen sahne, Tony'nin ben idealinin, baba ve baba işlevinin yetersizliğinden nasıl etkilendiğini gösterir niteliktedir:

Tony'nin yasa dışı işlere girdikten ve belli bir miktar para kazandıktan sonra annesinin yanına gittiği görülmektedir. Beş sene boyunca hapisanedeyken ailesi ile iletişime geçmediği için annesi bu ziyareti pek hoş karşılamamaktadır. Sahne boyunca Tony'nin kurduğu cümlelerde annesine ne kadar önemli biri olduğunu ispatlamaya ihtiyacı olduğu görülmektedir: *“Oğlun başardı anne, o artık önemli biri. Bu yüzden daha önce buraya gelmedim. Ne kadar başarılı olduğumu görmenizi istedim. Burada 1000 dolar var, senin için anne.”* Sahnenin devamında annesi parayı kabul etmez ve Tony'e hakaretlerde bulunmaya başlar. Tony'nin kız kardeşi Gina ise annesine *“Anne yapma o senin oğlun!”* der. Annesi ise Gina'ya *“Oğlum mu? Keşke bir oğlum olsaydı.”* diye cevap verir.

Esasında çocuk, anne ile babanın birleşmesinin bir temsilidir (Green, 1975). Tony bu sahnede kayıp babasının kendisine, annesine ve kız kardeşine sağlayamadıklarını sağlayabileceğini göstermeye çalışmaktadır. Tony'nin zihninde bir babaya ihtiyaçları yoktur, Tony zaten babadır. Ancak Tony annesinde bu düşüncenin karşılığını bulamamaktadır. Nitekim annesi Tony'nin bir baba olmasını değil, bir evlat olmasını istemekte gibi görünmektedir. Tony ise kayıp babasının yerini almak isterken bir oğul olma fırsatını kaybetmiş gibi görünmektedir. Nitekim evlat olabilmek için bir çift ebeveyne ihtiyaç duyulmaktadır. Babanın varlığı, anne ve çocuk çiftinin de oluşmasını sağlamaktadır (Green, 1975). Tony'nin zihninde ise anne ve oğul çiftinden ziyade annesi ve özdeşleştiği kayıp baba figürü yer almaktadır.

Babanın getirdiği ensest yasası, çocuk için kendi güçsüzlüğü ile oluşan narsisistik yaralanmaya karşı bir koruma oluşturmaktadır. Ensest yasası, yeterli düş kırıklıkları ile içselleştirilmeden çocuk kendi eksikliğinin farkına aniden vardığında ya da ensest yasasını getirebilecek bir babanın yokluğu ile çocuğun anneyi tatmin edebileceğine inanmasıyla ödipal dönem sağlıklı bir şekilde atlatılamamakta ve yetişkinlikteki aşk yaşantıları, pregenital bir nitelik taşımaya eğilimli hale gelmektedir (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020; Freud, 1923/2020).

Pregenital aşk, bütünsel bir nesne ilişkisini barındırmayan ve yetişkin genital evresinin önceki aşamalarını temsil eden kısmi bir aşkı nitelemektedir. Genital aşk ise libidinal gelişimin yetişkin genital evresinde örgütlenen nesne ilişkisinin bütününe karşılık gelmektedir. Hem birincil aşk hem de ödipal aşkı içermektedir (Balint, 1947/2018). Âşık olunan nesne hem eksikliği tolere edebilmekte hem de tamamen anlaşılma hissi verebilmektedir (Luquet-Parat, 1966; aktaran Chasseguet-Smirgel, 1975/2020). Dolayısıyla genital aşkta nesne ben ideali olan şeyin yerini almaktadır (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020). Tony'nin Elvira'ya olan saplantılı arzusunun genital bir aşk niteliğini taşımadığı düşünülmektedir. Elvira'ya karşı olan beğenisinin bedensel olanla sınırlı kaldığı görülmektedir. Aşağıda yer alan, Tony'nin Elvira'ya

karşı ve ona dair kurduğu cümleler, Tony'nin Elvira'yı bir obje olarak görmekten öteye gidemediğini göstermektedir. Başlarda yalnızca dürtülerinin boşalmasını sağlayacağını düşündüğü için gözünde idealize ettiği Elvira'yı, evlendikten sonra dürtü ve arzularının karşılanmaması ile değersizleştirmektedir. Oysa genital aşkta, nesne bir obje olmanın ötesine geçebilmektedir. Nesne dürtünün boşalmasını sağlamasa bile doyum ve aşk devam etmektedir (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020, Freud, 1914/2020).

Güzelsin işte. Güzel bir vücudun, güzel bacakların, güzel bir yüzün var. Bütün heriflerin gözü sende ama sanki bir yıldır sevişmemiş gibi görünüyorsun! ...Sen ne anlarsın ki kafasız! Saçına şekil verip burnunu pudralamaktan başka ne yaparsın ki! Ona bir bak, bir keş. Lanet bir keşi karım olarak aldım. Asla hiçbir şey yemez. Bütün gün göz bandı ile yatar. O bir keş, başka hiçbir şey değil. Onunla düzüşemem çünkü komada. Rahmi öyle kirli ki ondan bir bebek bile yapamıyorum. Lanet küçük bir bebeğim bile olamıyor.

Freud, genital aşktan bahsetmez ancak aşkın tamamlanmış biçimi olan tam nesne aşkı düşüncesi yapıtlarında görülmektedir. Tam nesne aşkı, tensel olanla şefkati bir uyum içerisinde barındırmaktadır (Freud, 1905/2015; Freud, 1914/2020). Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi Tony'nin Elvira'ya olan aşkında kısmi bir nesne aşkı söz konusudur. Tensel olana dair dürtüler boşaltılamaz hale geldiğinde nesne değersizleştirilmiş ve nesnenin açıkları ile kusurları kaldırılamaz bir hale gelmiştir. Oysa şefkati barındıran tam nesne aşkında, bağışlayıcılık ile âşık olunan nesnenin açıklarının ve kusurlarının kaldırabilme olanağı söz konusudur. Dolayısıyla tam nesne aşkı, daha az talepkâr ve daha az mutlak bir ben idealine sahip olma imkânıyla bağlantılıdır (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020; Freud, 1905/2015; Freud, 1914/2020). Tony'nin ben ideali ise yüksek talepkarlık ve gerçeklikten uzaklık ile bağlantılıdır. Tony'nin hayallerinden birinin bir kaplan alarak eve kapatmak olduğu görülmektedir. Elvira ile evlendikleri gün, sahnenin geri planında kaplanın da eve alınarak zincirlendiği görülmektedir. Tony'nin zihninde kaplan ve Elvira'nın bir farkı yok gibidir. Her ikisi de arzu edilen nesnelere ve doyum sağlamakla yükümlüdürler. Nerede yaşamak istediklerinin, nerede mutlu ya da sağlıklı olduklarının bir önemi yok gibi görünmektedir. Böyle bir aşkta doyum, dürtünün boşaltımı ile paralellik göstermektedir. Dürtü boşalmadığında nesne ile bağ kopmakta ve değerini yitirmektedir. Tony'nin Elvira'yı elde edip bir eve kapattığı halde bir süre sonra doyum sağlayamadığı görülmektedir. Yalnızca anlık bir haz yaşantısı ve sonrasında ise uzun süreli bir doyum hissini eksikliğinin varlığı göze çarpmaktadır.

Freud (1913/2023), Totem ve Tabu kitabında animist, dinsel ve bilimsel olmak üzere düşüncenin tüm güçlülüğünün üç gelişim evresini tanımlamaktadır. Animist düşünce, kişinin tüm güçlülüğü ile karakterize iken dinsel düşünce, bu tüm güçlülüğün bir ötekine

yansıtılmasıdır. Bilimsel düşüncede ise kişi, önemsizliği ve ölümlülüğü kabul etmektedir. Baba sahneye girmediğinde düşüncenin dinsel ve bilimsel olana evrilmesi güçleşmektedir. Bunun sebebi ne tüm güçlülüğü yansıtabilecek kadar eksik hissettirebilecek güçlü bir öteki ne de ölümlü olduğunu kabul ettirebilecek kadar gerçeklikle yüzleştirebilecek bir nesnenin mevcut olmayışıdır. Tony'nin animist aşamada kalarak tüm güçlülüğü kendisine atfettiği düşünülmektedir. Çocuksu narsisizm ebeveyne yansıtılmadığında birincil narsisistik mükemmellik durumundan nesne lehine vazgeçilememesi söz konusudur. Chasseguet-Smirgel'e göre (1975/2020) böyle bir durumda ben ideali gerçeklik ilkesine uygun bir şekilde oluşmamaktadır. Tony'nin gerçeklik ilkesine uygun bir ben ideali ve zihinsel işleyişinin olmadığı düşünülmektedir. Gerçeklik ilkesine uygun bir zihinsel işleyiş, ertelemeyi ve geçiciliği içermektedir (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020; Fain ve Marty, 1960). Tony'de doyuma ulaşmak için en hızlı yolun seçildiği ve erteleme becerisinin eksik olduğu görülmektedir. Elvira'yı öpmek istediğinde o an öpmeye çalışması, bir alt kademedan başlamayı kabul etmeyerek doğrudan üst patron olan Frank ile iletişime geçmesi ve arkadaşı Manny'i henüz dinlemeden sırf kardeşi ile gördüğü için öldürmesi örnek olarak gösterilebilir.

Ben ideali, salt öznenin ulaşmak istediği bir model olarak açıklanmaz. Benzemek ve ulaşılmak istenen modelin gerçekleşmesi, hiçbir zaman gerçek ve kesin bir doyum vermez. Tony, Frank'i öldürme kararı verdikten sonra ve Elvira'yı yanında götürmeden önce Frank'in evinin bahçesinde gökyüzünde bir yazı görür: "*The world is yours (Dünya senin)*". Tony için Frank'in yerini almak da Elvira'yı elde etmek de anlık hazlar sağlayıp bir anlığına ben idealine yaklaşmış hissi verse de aslında Tony için ben idealine ulaşmanın tek yolu tüm dünyaya sahip olmaktır. Nitekim Tony'nin başarmak istediği her görevi yerine getirmesine, Frank'in yerine geçmesine ve Elvira ile evlenmesine rağmen yine de gerçek bir doyuma ulaşamamış olduğunu görürüz. Tony, Elvira ve Manny ile yemek yedikleri sahnede "*Peki ya sonra?... Bütün hayat bu mu yani? Bunun için mi çalışıyorum?*" der. Sanki ne yaparsa yapsın yetmeyecek gibidir. Babasından alamadıklarının peşinde, tatmin olabileceği bir doyumun eksikliğini yaşamaktadır.

Chasseguet-Smirgel'e göre (1975/2020) ideal olanı aramak, evrensel bir olgu olsa da ben ideline farklı yüzler verebilmek ve ben idealini gerçekliğe yakın bir biçimde sınırlandırabilmek eğitim süreci ve ödipal karmaşa ile mümkün olabilmektedir. Ben idealine tam olarak ulaşılmış hissi veren ise sadece 3 yol vardır: orgazm, psikoz ve ölüm. Üçü de annenin rahmine geri dönüşü, farklı biçimlerde temsil edebilmektedir. Orgazm ile kişi, annenin rahmine tekrar spermleri aracılığı ile gidebilmektedir. Psikoz, gerilemenin en derin biçimi olarak anne rahminin birincil narsisistik mükemmellik durumuna erişimi sağlamaktadır. Ölüm ise tam ve kesin bir dönüşü temsil etmektedir. Tony'nin zihinsel

yaşamında baba işlevinin yetersizliğinin, eğitim sürecinin noksanlığının ve sağlıklı bir şekilde atlatılmamış ödipal döneminin, aşkın bir ben ideali oluşumuna imkân veremediği düşünülmektedir. Tony'nin ben idealine ve birincil narsistik mükemmellik durumuna belki de en yaklaştığı yer, filmin sonunda havuza düşerek öldüğü sahnedir. Havuzun, Freud'un karnın içi okyanussal yaşantı olarak ifade ettiği anne karnına dönüşü de temsil ettiği düşünülmektedir (Freud, 1914/2020). Freud'a göre (1913/2023) Hristiyan geleneğinde İsa'nın ölümü, insanlığı ilk günahıtan ve Baba Tanrı'ya karşı yapılan kötülüklerden arındırma görevini üstlenmektedir. İsa'nın kurban edilmesi, ilkel-tiran babanın öldürülmesi ve yutulmasının örtülü bir kabulü ve kefareti olmaktadır. Bu noktada Freud (1913/2023), İsa'ya gösterilen referansın, İsa'nın bir Tanrı olarak anlaşılmasına ve dolayısıyla babanın dininin yerini oğlunun dininin almasına yol açtığını iddia etmektedir. Tony de tıpkı babasız dünyaya gelen İsa peygamber gibi ölü-ideal babanın, Tanrı'nın bir uzantısı olarak yaşamaya çalışmıştır. Tıpkı Tanrı'nın İsa'nın çarmıha gerileceğini bile bile hiçbir şey yapmaması ve İsa'nın O'na ulaşamaması gibi Tony'nin zihnindeki ölü-ideal baba da bu dünyada ona yardım etmemekte ve temas kurmamaktadır. Tony öldüğünde ölü-ideal babanın yerini alarak kendisinin Tanrı'sı olduğu anne rahmine sonunda geri dönmüştür. Peygamberi olduğu dünyadan bir Tanrı olarak ayrılmıştır. Nitekim Tony'nin düştüğü yerde arkada aynı yazının tüm ekranda tekrar parladığı görülür: "*The world is yours (Dünya senin)*".

Sonuç

Bu çalışmada yönetmenliğini Brian DePalma'nın üstlendiği 1983 yapımı Scarface (Yaralı Yüz) filmi, psikanalitik kuramda baba işlevi ve ben ideali çerçevesinde değerlendirilmiştir. Filmin baş karakteri Tony Montana'nın, küçük yaşlarda babası tarafından terk edilmenin ve zihinsel işleyişinde eksik kalan baba işlevinin etkisi ile toplumsal olan ve dış gerçeklik ile ilişkisinde kabul güçlüğü olduğu düşünülmektedir. İç dünyasında anne ile olan füzyonel ilişkinin içerisine, babanın sağlıklı bir özdeşim kurularak yasaları ile beraber dahil olmamasının; ötekinin kurallarının ve toplumsal yasaların değersizleştirilmesi ile sonuçlandığı varsayılmaktadır. Ben ideali, eğitim ve ödipal karmaşa ile şekil değiştirebilmekte ve gerçekliğe uygun bir biçimde sınırlandırılabilir. Tony'nin aşkın bir ben ideali oluşturmadaki güçlüklerinin, eğitimden yoksun kalması ve zihinsel dünyasında kayıp bir baba sorunsalı ile karşı karşıya olması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Erken dönemde yaşadığı eksikliği telafi edebilecek bir baba olmadığından, ben idealini yansıtabileceği tüm güçlü bir figüre sahip olmadığı düşünülmektedir. Bu durumun her şeyi başaracak ve babadan alamadığını telafi edebilecek kişinin sadece kendisi olduğuna dair bir yanılsamaya yol açtığı varsayılmaktadır. Dünya onundur ve ondan alacakları vardır düşüncesi ile yaşamının, ulaşılmaz olan gerçeklik

ile ehlileştirilmemiş ben idealine doğru savrulduğu ve nihayetinde ölü-ideal babaya duyulan hasetin görkemli bir ölüm ile sonuçlandığı düşünülmektedir. Böylece Tony, anne rahminin birincil narsisistik mükemmellik durumuna, Tanrı'sı olduğu dünyaya geri dönmüştür.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı:

Tüm yazarlar sürece eşit katkıda bulunmuştur.

Çıkar Çatışması Beyanı:

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek Beyanı:

Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Etik Kurul Onayı:

Eser İncelemesi makaleleri için etik izin gerekmemektedir.

Kaynakça

- Anzieu, D. (2020). *Deri ben* (N. Tura, Çev.; 2. Basım). Metis Yayınları. (1985)
- Balint, M. (2018). *On genital love 1*. İçinde *Primary love and psychoanalytic technique* (ss. 128-140). Routledge. (1947)
- Balkan, R. (2014). Babalar: Kısıtlayıcı mı yoksa özgürleştirici mi? Bana bir masal anlat baba. İçinde M. I. Ertüzün (Ed.), *Baba işlevi* (2. Basım, ss. 149-157). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bergman, I. (2007). *Büyülü fener* (G. Taşkın, Çev.; 2. Basım). Agora Kitaplığı. (1987)
- De Palma, B. (Yönetmen). (1983). *Scarface* [Film]. Universal Pictures.
- Chassequet-Smirgel, J. (2020). *Ben ideali* (N. Tura Çev.; 3. Basım). Metis Yayınları. (1975)
- Ciğeroğlu, B. (2014). Melanie Klein kuramında dişil konum: Nesne değişiminden simgeleştirmeye giden yolda baba işlevi. İçinde M. I. Ertüzün (Ed.), *Baba işlevi* (2. Basım, ss. 149-157). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Dufour, J. (2014). Baba cinayeti, tümgüçlülüğün ölümünden doğan gerçeklik. İçinde M. I. Ertüzün (Ed.), *Baba işlevi* (2. Basım, ss. 15-23). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdem, N. (2014). Freud'un kuramında baba işlevi. İçinde M. I. Ertüzün (Ed.), *Baba işlevi* (2. Basım, ss. 15-23). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Fain, M. (2012). The prelude to fantasmatic life. İçinde D. Birksted-Breen, S. Flanders ve A. Gibeault (Edl.), *Reading French psychoanalysis* (ss. 338-353). Routledge. (1971)
- Fain, M. ve Marty, P. (1960). The synthetic function of homosexual cathexis in the treatment of adults. *The International Journal of Psycho-Analysis*, (41), 401-406.
- Freud, S. (2015). *Cinsellik üzerine* (A. A. Öneş, Çev.; 1. Basım). Say Yayınları. (1905)
- Freud, S. (2017). *Uygarlığın huzursuzluğu* (H. Barışcan, Çev.; 7. Basım). Metis Yayınları. (1930)
- Freud, S. (2020). *Haz ilkesinin ötesinde ben ve id* (A. Babaoğlu, Çev.; 7. Basım). Metis Yayınları. (1923)
- Freud, S. (2020). *Narsisizm üzerine ve Schreber vakası* (B. Büyükkal ve S. M. Tura, Çev.; 7. Basım). Metis Yayınları. (1914)
- Freud, S. (2023). *Kitle psikolojisi ve benlik analizi* (S. Emrem, Çev.; 1. Basım). Can Yayınları. (1921)
- Freud, S. (2023). *Totem ve tabu* (K. Şipal, Çev.; 9. Basım). Say Yayınları. (1913)
- Fromm, E. (2014). *Rüyalar masallar mitler* (A. Arıtan ve K. H. Ökten, Çev.; 1. Basım). Say Yayınları. (1951)
- Green, A. (1975). The analyst, symbolization and absence in the analytic setting (on changes in analytic practice and analytic experience) in memory of D. W. Winnicott. *International Journal of Psychoanalysis*, 56(1), 1-22.
- Green, A. (2009). The construction of the lost father. İçinde L. J. Kalinich ve S. Taylor (Edl.), *The dead father: A psychoanalytic inquiry* (ss. 23-46). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Guignard, F. (2014). Baba, kimsin sen? Baba işlevi ve ötekinin keşfi. İçinde M. I. Ertüzün (Ed.), *Baba işlevi* (2. Basım, ss. 39-46). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Habip, B. (2014). Kulisteki baba: Winnicott ve yapıtı. İçinde M. I. Ertüzün (Ed.), *Baba işlevi* (2. Basım, ss. 31-39). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Herbert, F. (2021). *Dune* (D. Kırpe, Çev.; 1. Basım). İthaki Yayınları. (1965)
- Keser, V. (2024). Baba işlevi. *Psikanaliz Yazıları*, (48), 13-29.
- Klein, M. (1952). Some Theoretical conclusions regarding the emotional life of the infant. İçinde *Developments in psycho-analysis*. Hogarth.
- McWilliams, N. (2020). *Psychoanalytic diagnosis: Understanding personality structure in the clinical process*. The Guilford Press.
- Neubauer, P. B. (1960). The one-parent child and his oedipal development. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 15(1), 286-309. <https://doi.org/10.1080/00797308.1960.11822580>
- Nunberg, H. (1955). *Principles of psychoanalysis: Their application to the neuroses*. International Universities Press.
- Segal, H. (2023). *Melanie Klein'in çalışmasına giriş* (M. T. Sivri, Çev.; 1. Basım). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. (1964)
- Winnicott, D. W. (2021). *Oyun ve gerçeklik* (S. M. Tura, Ed., T. Birkan, Çev.; 5. Basım). Metis Yayınları. (1971)
- Young, S. D. (2012). *Psychology at the movies*. Wiley-Blackwell.

A Movie Analysis in the Context of Paternal Function and Ego Ideal in Psychoanalytic Theory: Scarface

Summary

Movies, like all other works of art, are products of the human mind. There is a process that takes its source from human mental processes, tries to depict human thoughts, feelings, and actions, and delivers them to human beings. Directors offer the opportunity to see the development in the mental world and unconscious processes of the characters in the movies in vivid forms. Therefore, movies can function as a mirror in which our mental world is reflected. The unique nature of cinema and the symbolic structure of the movies offer the opportunity to observe the inner worlds of the characters and interpret them in a psychoanalytic framework (Young, 2012). This study aimed to evaluate Tony Montana, the protagonist of the movie Scarface (1983), within the scope of paternal function and the ego ideal in the psychoanalytic framework.

Tony Montana is a criminal who came to America as a refugee from Cuba and became a powerful drug lord. Throughout the movie, Tony appears to have a strong desire to take what was withheld from him and taking revenge on the world for the pain he suffered growing up with deprivations. Since there exists no father who can compensate for the deficiency he experienced in the early period of his life, it was inferred that he does not have an all-powerful figure to reflect his ego ideal, leading to an omnipotent illusion that he alone can accomplish everything filling out for the void caused by the absence of his father.

In psychoanalytic theory, father and paternal function refers to a mental representation or fantasy of the father. The function provided by the father is a psychic function (Habip, 2014). The father is the first non-mother and one of his most important functions is to help the baby's symbiotic relationship with the mother come to an end, opening the door to the outside world (Guignard, 2014; Habip, 2014). It was assumed that the exclusion of Tony's father as a rival in Tony's mental relationship with his mother leads to difficulties in internalizing the rules of the other and social laws in Tony's mental processes.

In the axis of psychoanalytic theory, the ego ideal is a substitute for the womb life before birth, for the quest to return to the perfection that has been lost since the moment of birth (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020; Freud, 1914/2020). The ego ideal can be shaped and limited by reality through education and the oedipal complex (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020). It was thought that Tony's difficulties in forming an ego ideal by reality are related to his lack of education, the problem of a lost father in his mental world, and the oedipal conflict issues.

The unsatisfied and incomplete narcissistic need for approval is thought to have led Tony to invest in an exaggerated ego ideal. It is as if he was trying to hide his wounded ego, like his wounded face, with a transcendent and exaggerated ego ideal.

There are only three ways in which the ego ideal can feel fully achieved: orgasm, psychosis, and death (Chasseguet-Smirgel, 1975/2020). Tony has tried to live as an extension of the dead-ideal father, God, just like Jesus, who was born without a father. Just as God, knowing that Jesus was going to be crucified, did nothing and Jesus could not reach Him, Tony could not reach the dead-ideal father in his mind and get help from him. Only when Tony died did he return to his mother's womb where he became his own God. He finally left the world of which he was a prophet as a God. Indeed, at the place where Tony falls, the following text can be seen flashing across the screen again in the background: "*The world is yours.*"